

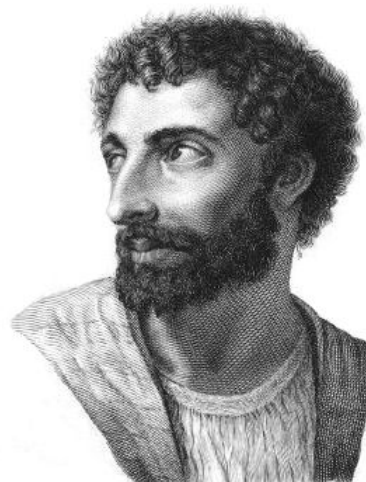
WPŁYW WIELKOPOLAN NA ROZWÓJ KULTURY MUZYCZNEJ W POLSCE

Wielkopolska od wieków była miejscem, w którym przebywało wiele znaczących osobistości związanych ze sztuką. To właśnie tu Adam Mickiewicz sporządzał szkice "Pana Tadeusza", tu mieszkali Adam Asnyk, Maria Konopnicka i Wojciech Bogusławski.

Od wczesnego dzieciństwa interesuję się muzyką. Przyczyniło się do tego miejsce, w którym mieszkam odznaczające się bogatą kulturą muzyczną. Wielkopolska jest szczególnie miejscem dla tej dziedziny sztuki. Fryderyk Chopin wielokrotnie odwiedził Antonin, powstało tu nawet kilka jego kompozycji. W Jarocinie urodziła się słynna sopranistka Elizabeth Schwarzkopf. Jest jednak znacznie więcej muzyków związanych z Ziemią Piastowską. Warto zapoznać się choć z niektórymi - wywarli ogromny wpływ na muzykę w naszej ojczyźnie i na świecie, odznaczając się patriotyzmem i przywiązaniem do rodzimej ziemi.

Polski Palestrina i człowiek renesansu

Wacław z Szamotuł jest jedną z obowiązkowych postaci podczas nauki o historii muzyki. I nie ma się co dziwić! Był to zdecydowanie najważniejszy kompozytor polskiego renesansu. Urodził się w Szamotułach ok. 1524 roku. Dzięki swoim zainteresowaniom i wykształceniu (ukończył poznańską Akademię Lubrańskiego i Akademię Krakowską) uznawano go za człowieka renesansu. Był znawcą poezji polskiej i łacińskiej, interesował się również naukami ścisłymi. Jednak to komponowanie przyniosło mu największy rozgłos.

Wacław z Szamotuł swoją działalnością muzyczną wpisywał się w idee epoki. Podobnie jak u większości twórców działających w tym okresie, jego dorobek składa się głównie z dzieł wokalnych i wokально-instrumentalnych, często przeznaczonych na chór wielogłosowy. Duży wpływ wywarło na niego również zainteresowanie protestantyzmem. Kompozytor odchodził od tworzenia jedynie w języku łacińskim, pisał muzykę do zrozumiałych przez większość ludzi tekstów w języku ojczystym np. **Już się zmiierzcha**. Wykorzystywał przy tym utwory m.in. Mikołaja Reja i Andrzeja Trzcieskiego. W porównaniu do swoich poprzedników pisał też znacznie więcej muzyki świeckiej. W ostatnich latach życia pracował w kapeli dworskiej Mikołaja Radziwiłła. Niestety, twórczość kompozytorską Wacława z Szamotuł przerwała przedwczesna śmierć w 1560 roku, a większość jego dzieł nie przetrwała do dnia dzisiejszego.

¹ https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/81/Wac%C5%82aw_of_Szamotu%C5%82y.PNG

“Gdyby bogowie pozwolili mu żyć dłużej nie potrzebowaliby Polacy zazdrościć Włochom Palestriny” - słowa Szymona Starowolskiego (wybitnego polskiego historyka i biografy) idealnie podkreślają wielkość twórczości kompozytora, porównując go do najwybitniejszego renesansowego twórcy w dziejach muzyki.

”Oto dziś dzień krwi i chwały”

Opera powstała na początku epoki baroku i rozwijała się prężnie w wielu europejskich krajach. Stopniowo zaczęły powstawać libretta w różnych językach. Niestety w Polsce wystawiano jedynie dzieła zagraniczne. Pierwsze zmiany zaczęły się pojawiać w epoce stanisławowskiej, przy pomocy

Wojciecha Bogusławskiego. Innym Wielkopolaninem, który zrewolucjonizował znaczenie opery w Polsce był **Karol Kurpiński**, urodzony w 1785 roku w Włoszakowicach. Po uzyskaniu wykształcenia był nauczycielem w Lwowie, a w 1810 roku mianowano go drugim dyrygentem Teatru Narodowego w Warszawie. Jest uważany za jednego z ojców polskiej opery narodowej. Napisał m.in. **Dwie chatki**, **Pałac Lucyfera** i **Zamek na Czorsztynie**. Jednak największą popularność przyniosła mu opera **Krakowiaczy i Górale**. Tworzył również balety w tym **Wesele w Ojcowie** - pierwszy polski balet.

²

Karol Kurpiński tworzył utwory ściśle nawiązujące do polskich tradycji. Wpisują się w to wyżej wymienione opery - są jednymi z pierwszych napisanych w naszym ojczystym języku. Przejawem patriotyzmu są również pisane przez niego pieśni, polonezy i dzieła sceniczne nawiązujące do historii Polski. Oprócz tego jest autorem muzyki do Warszawianki - traktowanej wówczas jak hymn narodowy - zagrzewającej Polaków do walki w powstaniu listopadowym.

Znany wszystkim polskim żołnierzom

Przechadzając się w pobliżu centrum Kalisza można natrafić na miejscową szkołę muzyczną. Nosi ona niezwykle imię, zapomnianego przez wielu **Henryka Melcera-Szczawińskiego (1869-1928)**. Dorastał w Kaliszu, gdzie rozpoczął swoją edukację i przygodę z muzyką. Naukę gry na fortepianie zaczął pobierać w wieku 8 lat. W tym samym wieku rozpoczął koncertowanie: najpierw w najbliższej okolicy, a później np. w Koninie, Poznaniu i Warszawie. Zainteresował się również kompozycją. Został okrzyknięty mianem “cudownego dziecka”. Rodzicom Henryka zaproponowano pozostawienie chłopca w Warszawie w celu dalszej edukacji. Mimo to, Melcer nie opuścił wielkopolskiej ziemi aż do momentu ukończenia kaliskiego gimnazjum.

³

W 1888 roku rozpoczął studia na Warszawskim Instytucie Muzycznym - jego nauczycielem kompozycji był sam Zygmunt Noskowski, a fortepianu Rudolf Strobel. Ukończył szkołę przyznaniem

²https://staremelodie.pl/galeria_images/miniatury/thumb_173_300_Karol_Kurpinski_StareMelodie.pl_1491411942.jpg

³ https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/0b/Henryk_melcer.jpg

stypendium zagranicznego (jako jedynemu ze 140 uczniów). Następnie Melcer kształcił się w Wiedniu. Przez cały okres swojej edukacji osiągał znaczące sukcesy na międzynarodowych konkursach kompozytorskich i pianistycznych m.in. pierwsza nagroda za ***I Koncert fortepianowy*** w Berlinie i wygrany konkurs kompozytorski w Lipsku z ***II Koncertem fortepianowym***. Henryk Melcer zdobył również sławę jako pianista, koncertował po całej Europie zdobywając laury również w dziedzinie instrumentalistyki. Jest twórcą m.in. ***Marsza Generalskiego***, wykorzystywanego do dziś przez polskie wojsko.

Henryk Melcer szybko zdobył renomę, wykładał jako profesor na wielu cenionych uczelniach m.in. w Lwowie, Helsinkach, Łodzi i Warszawie.

W 1922 roku mianowano go dyrektorem Warszawskiego Konserwatorium. Ostatnie lata życia spędził działając w Polskim Klubie Artystycznym, komponując, ucząc i dyrygując. Zasiadł też w komisji **I Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. F. Chopina**.

Wsparcie dla Polaków w walce z germanizacją

Podczas zaborów Polacy kształcili się dalej, rozwijając swoje pasje i talenty. Jednym z nich był **Feliks Nowowiejski (1877-1946)**. Pochodził z Warmii, jednak dużą część życia spędził w Poznaniu. Otrzymał solidne wykształcenie kompozytorskie w Berlinie m.in. w Akademickiej Szkole Mistrzów Maxa Bruha. Był laureatem licznych konkursów m.in. otrzymał pierwszą nagrodę w konkursie The British Musician za kompozycję ***Pod sztandarem pokoju***. Inne dzieła, za które otrzymał nagrody w konkursach międzynarodowych to np. ***Powrót syna marnotrawnego***, ***Uwertura romantyczna***, ***Symfonia a-moll*** i ***Żałobny pochód Kościuszki na Wawel***. W 1914 roku kompozytor przeniósł się do Poznania, gdzie prowadził klasę organów i Miejską Orkiestrę Symfoniczną.

4

Jednak w sercu każdego Polaka Nowowiejski zapisał się nie ze względu na (wyżej wymienione) sukcesy. Jest bowiem autorem melodii do jednej z najważniejszych polskich pieśni patriotycznych - ***Roty***. Po raz pierwszy została ona wykonana w 1909 roku (pod jego batutą) na Placu Matejki w Krakowie, przy odsłonięciu pomnika w 500. rocznicę bitwy pod Grunwaldem. Autorem słów była inna autorka związana z Wielkopolską - Maria Konopnicka (w dzieciństwie mieszkała w Kaliszu, w Pałacu Puchalskich).

Kompozytor jazzowy w czasach komunizmu

Po odzyskaniu niepodległości Polacy nie mogli cieszyć się pełną wolnością. Muzyka była więc często sposobem radzenia sobie ze smutną codziennością. Niestety, duża jej część była zakazana, co tłumiliło działalność wielu zdolnych artystów. Przekonał się o tym **Krzysztof Komeda-Trzciański**. Urodził się w Poznaniu w 1931 roku, a dzieciństwo spędził w Ostrowie Wielkopolskim. Z muzyką związany był od czwartego roku życia. W wieku ośmiu lat dostał się do Konserwatorium w Poznaniu, jednak wojna uniemożliwiła mu dalszą edukację. Po wojnie zainteresował się muzyką jazzową, co musiał ukrywać

⁴https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/56/Feliks_Nowowiejski_foto_%28cropped%29.jpg

przed ówczesnymi władzami komunistycznymi. Zajął się nią, często umilając czas ludziom potrzebującym odskoczni od szarej rzeczywistości.

Po odwilży w 1956 roku stawał się coraz popularniejszym wykonawcą i kompozytorem muzyki jazzowej w Polsce. Działal m.in. w grupie “Komeda Sextet” wykorzystującej nowatorskie rozwiązania w zakresie muzyki rozrywkowej. Wkrótce gościł już na międzynarodowych arenach, w Paryżu, Moskwie, Sztokholmie, Pradze i Kopenhadze, gdzie występował razem z gwiazdami amerykańskiego jazzu.

5

Dla polskiej kultury zapisał się szczególnie jako twórca muzyki filmowej. Współpracował m.in. z Andrzejem Wajdą i Romanem Polańskim. Jego muzykę można usłyszeć m.in. w filmach **“Dziecko Rosemary”** i **“Nóż w wodzie”**.

Zmarł w 1969 roku z powodu powikłań po nieszczęśliwego wypadku w Los Angeles. Mimo trudnych początków ostatecznie udało mu się osiągnąć rozgłos, również po śmierci. Do dziś zachwyca muzyką, którą po sobie pozostawił.

Przypatrując się sylwetkom wyżej wymienionych widać, jak wielką rolę odegrali w kształtowaniu się nie tylko polskiej muzyki, ale również narodowej tożsamości. Tworzyli, często w trudnych czasach, by pokrzepiać ludzkie serca, nauczać i bawić. Ich twórczość zdecydowanie przyczyniła się do wzbogacenia polskiej kultury. Kompozytorzy tacy jak Melcer, Nowowiejski czy Komeda zdobyli duże uznanie na arenie międzynarodowej. Ich recitale, wygrane konkursy i wysokie stanowiska w różnych europejskich miastach pokazują potęgę polskiego narodu, który przetrwał mimo wielu lat niewoli. Jako Wielkopolanie możemy być dumni, że takie osobistości żyły i tworzyły na naszych ziemiach.

Jagoda Siekierska z I LO im. Stanisława Staszica w Pleszewie

⁵ <https://fwcdn.pl/ppo/03/42/342/356589.1.jpg>